

Ozir po domovini.

Dutovlje in kaj se tam godí.

Bilo je že v „Novicah“ rečeno, da so se Dutovlje sè stanovalci vred nekoliko let sèm popolnoma predru-gačile. Vas si je čedno in pripravno šolo napravila, lepo drevesnico vtemeljila, in vsa svoja poljska dela opravlja tako pametno in prevdarno, da iz vsega se kaže očitno pomikanje na boljše; v kratkem se jej bode po zaslugi reklo „zlata vas“. — Od koda pa pride to? utegne prašati ta in uni, komur je bila ta vas od prejšnjih časov znana. Dragi bralci: to je sad zasajenega dobrega semena na pripravna tla. Že je dobro dosti let, kar je prišel gosp. Jerni Brence za duhovnega pastirja le-sèm. Previdevši, da zboljšanje človeštva je treba začeti pri mladini, je koj osnoval šolo, v kateri se nevtrudljivo prizadeva otroke obojega spôla v navadnih šolskih naukih, v krščanskem nauku in drevoreji v domačem jeziku podučevati; z malimi pomočki je preskrbel obilo za mladež priličnih poduč-nih bukvic, in tako prebudil željo do napredovanja v vednostih, česar daje najočitniši dokaz „Koledar“ izdan od društva sv. Mohorja za 1868. leto, v katerem se bere, da se je za 1867. leto poleg g. duhovnega gospoda in bukvarnice še 35 Dutovljanov temu društvu pridru-žilo. Kaj takega hvalevrednega nobena druga vas v 7 škofijah ni storila! — Obujeno veselje do prebiranja knjig pelje do izurjenja v jeziku in do prilastenja vseh vednost, katerih se potrebuje za napredovanje kakor-šnega koli si bodi stanú. Hvala tedaj vrlemu gospodu začetniku tega napredka! pa tudi očitne hvale vredni so vsi, po katerih zasajeno seme zaželeni blagi sad donaša. Naj bi se drugod ta lepi izgled posnemal po kmetih povsod in pot ogladil do blagostanja.

Dr. Orel.

Šolske stvari.

Šolska sporočila letošnjega leta.

1. Ljubljanska gimnazija.

Letno sporočilo te gimnazije ima na čelu dva se-stavka: nemškega pod naslovom: „*Ueber Johann Amos Comenius und seine Didaktik*“ spisal prof. Fr. Kan-drnal, — in slovenskega pod naslovom: „*Volitev Ru-dolfa I. in slavna bitva na moravskem polji l. 1278, zgodovinsk odlomek*“ spisal prof. Melcer. Za šolska sporočila sta to prav primerna spisa. Gosp. prof. Kan-drnalu pritrjujemo popolnoma, da sedanji poduk nima zaželenega vspeha deloma tudi zato ne, ker se premalo ozira na pravila Komenskega, rojenega Čeha in naj-slavnejšega pedagoga 17. stoletja in spisatelja občeznega „orbis pictus“ in mnogo didaktičnih spisov, med katerimi je najslavnejša: „*Didactica magna*“, ktere 33 po-glavij prof. Kandrnal objavlja. Prof. Melcer pripo-veduje zanimiv odlomek iz zgodovine avstrijske v čedni slovenščini. Učencev je imela ta gimnazija 589, 26 manj od lani. Po narodnosti je bilo 497 Slovencev, 90 Nemcev (?) in 1 Lah; djanski dokaz, da je gimnazija slovenska, na kateri pa, žalibog! slovenski jezik še nima enakih pravic z nemščino. Pravopis slovenskih priim-kov je razun nekterih nedoslednosti pravilen, ne tako pa pisava krajinah imen. Da se tudi ta na boljše obrne!

2. Viša realka.

„*Jahresbericht*“ c. k. višje realke v Ljubljani našteva konec šolskega 1867. leta v 6 razredih 209 učencev, med njimi Slovencev 119, Nemcev 69 (?), Italijanov 19, Hrvata 2, — učiteljev skupaj pa 17.

V sporočilu letošnjem nahajamo nemški spis, v katerem učitelj gosp. Opl obširno razklada napake učilišča realke pod naslovom „*Uebelstände der k. k. Ober-realschule in Laibach*.“ Ni še davno, kar je g. Opl dobil službo na ljubljanski realki, in že se misli pokli-canega, da s tako groznimi barvami opisuje celó zdravju škodljive napake naše realke, da, ko bi ne bili v isti knjižici v kroniki realkini na strani 36. brali, da „so učenci prav zdravi bili“, bi po njegovem popisu morali misliti, da so jih Bog vé koliko že pokopali! Gosp. ravnateljeva kronika sama je podrla na 36. strani to, kar je gosp. Opl zidal na strani 16. Ker je real-kin ravnatelj g. Schrey vzel g. Oplnov spis v svoj program, tedaj moramo misliti, da je ž njim popol-noma edinih misli; če pa pogledamo v magistratna pro-tokola od 9. dec. 1863. leta in od 11. aprila 1864. leta, ko je bil g. Schrey za svoje mnenje zarad Mahrovega poslopja vprašan, ali ko je v skupščini deželnega od-bora 10. aprila 1864. leta glasoval za Mahrovo poslopje, vidimo, da je vseh družih misli bil, kajti popolnoma je odobril vse prostore za višo realko, rekoč: „*sie eignen sich ganz gut und entsprechen allen Anforderungen vollständig*.“ Po takem je še leta 1864. belo bilo, kar je danes črno, in vendar viši trije razredje so tako ubogo malo učencev šteli (4. razred 18, 5. razred 10 in 6. razred 12), da s silo učencev se ne morejo zago-varjati „*die Uebelstände*“, vse drugo pa se je moralo 1864. leta tako vedeti kakor se vé danes.

Že večkrat smo v „Novicah“ priliko imeli, tudi pri družih programih omeniti, da nekteri gospodje celó ne vedó naména šolskih sporočil, kateri vendar ne more drug biti kakor ta, da so za poduk šolski mla-dini. Da gosp. Oplnov sestavek ne spada v to vrsto, tega nam sam pisatelj ne bode odrekel; veliko bolj bi se prilegel „*Triesterici*“ in vsem tistim časnikom, kateri radi obirajo „mestne“ in „deželne očete.“ Kakor se iz vsega vidi, ta sestavek ni namenjen poduku mladine, ampak adresiran je na mestni odbor, deželni odbor in na starše realkinih učencev: una dva odbora graja, da nista že nove palače (za učence po 35 v enem raz-redu) zidala, „*die geehrten Eltern*“ pahujška, da bi po-gnali „*die Väter der Stadt*“, da bi ti brž preselili otroke njih v krasne učilnice, sej — tako pravi g. Opl — ne bode mesta to več stalo kakor 20.000 gold., dežele pa 40.000 gold.! 60.000 goldinarjev — to je ma-lenkost, si misli g. Opl. Škoda, da starodavne prav-lice alchimistične niso resnične, sicer bi se zastopniki mestni in deželni gotovo obrnili do g. Oplna, da bi jim iz ljubljanske šote — zlatá naredil in tako pri-vabil 60.000 gold. Ali g. Opl ne vé, da teh 60.000 gld. za celó malo množico 35 učencev v enem razredu si more mesto in dežela pridobiti le po prikladah na davke? in ali g. Opl res misli, da ima naša de-žela še davka premalo? Lahko je govoriti, vse drugo pa je plačati! Brž ko ne nista ne mestni ne deželni odbor pozabila, da učilišče v Mahrovi hiši je le provizorno za 6 let in da so 4 leta zdaj pretekla — in ko bi bila res pozabila, silna najemščina od 1800 gold. na leto in dan bi ju tega opominjala. Al kje so se mestu in deželi poslednja leta odprli zakladi, da bi po njih segli in kako poslopje kupili ali novo zidali? — zakladov ni, le priklade so pošast, ki jima reži v obraz. Gosp. Opl se sicer zanaša na radodarnost mestjanov, češ, da bojo radi donesli „*materielle Opfer*.“ Naj gosp. Opl poskusi to radodarnost, pa se bo pre-pričal, da nekteri, če tudi imajo, nikoli ni vinarja ne položé na oltar domovine, drugi pa, ki bi radi dali, nimajo, da bi dali. In če se dalje še spominjamo na to, da v Mahrovi hiši se za te prostore, ki g. Opl-u ni-kakor niso po volji, na leto in dan plačuje 1800 gld. —